

ти правові суперечки: що саме вважати факторингом і які установи мають право на здійснення цих операцій. З розвитком факторингу в Україні такі послуги стануть привабливішими для суб'єктів господарювання не лише як форма за-

хисту від ризиків, а й як засіб оптимізації фінансових потоків банку та клієнта, що є запорукою розвитку вітчизняного ринку факторингових послуг.

1. Закон України «Про приєднання України до Конвенції ЮНІДРУА про міжнародний факторинг» від 11.01.2006 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – № 16. – С. 139.
2. Ванхорн Дж. Основи фінансового менеджмента. 12-е изд. / Дж. Ванхорн, Дж. Вахович ; Пер. с англ. – М. : ООО «И. Д. Вильямс», 2008.
3. Енциклопедія банківської справи України [Редкол. : В. С. Стельмах (голова) та ін.]. – К. : Молодь, Ін Юре, 2001.
4. Колісник М. К. Фінансовий ринок [Навч. посібник.] / М. К. Колісник, О. О. Маслак, Є. М. Романів. – Львів : Львівська політехніка, 2004.
5. Кувшинова Ю. А. Этапы развития факторинга : история и современность / Ю. А. Кувшинова // Финансы и кредит. – 2004. – № 30 (168).
6. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [Навч. посібник] / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
7. Проект document.ua [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.document.ua. – Назва з екрана.
8. Офіційний сайт Факторингової компанії av.group. Режим доступу : www.factoring.co.ua. – Назва з екрана.
9. Сайт «ФАКТОРинг ПРО». Режим доступу : www.factoringpro.ru. – Назва з екрана.

M. Kazakova

FACTORING ON THE FINANCIAL SERVICES MARKET OF UKRAINE

The nature of factoring and its role as a promising mechanism for financing business activity in Ukraine are determined.

Keywords: factoring, national market of factoring services, financial companies.

УДК 339.5.053

Косяк А. О.

АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

У статті викладено результати аналізу експортно-імпортних операцій в Україні. На основі Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності оцінено структуру та структурні зрушення в товарній номенклатурі зовнішньої торгівлі.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, платіжний баланс, експортно-імпортні операції, торговельний баланс, баланс товарів, баланс послуг, класифікація, номенклатура.

Вступ

З переходом України до ринкової економіки відкриваються широкі можливості для інтеграційного розвитку країни, особливої актуальності набувають проблеми формування і налагодження зовнішньоекономічних зв'язків, організації та управління зовнішньоекономічною діяльністю, розробки і реалізації ефективних зовнішньоторговельних відносин.

У вітчизняній науковій сфері питання зовнішньоекономічних відносин, зокрема зовнішньої торгівлі, її аналіз та оцінка, збалансування експортно-імпортних операцій є об'єктом дослідження таких вчених, як: А. Гальчинський, В. Геєць, А. Філіпенко, І. Бураковський, Е. Галицька, А. Єріна, Д. Єрін, І. Манцуров та ін.

Джерелами даних для оцінки зовнішньоторговельної діяльності в Україні слугували матері-

али Державного комітету статистики та Національного банку України [4, 5].

**Постановка проблеми
й отримані результати**

Методичні засади сутності окремих дефініцій зовнішньоторговельної діяльності наведені нижче:

**Категорії зовнішньоторговельної діяльності
в Україні**

Торговельний баланс	різниця між експортом та імпортом товарів і послуг
Баланс товарів	різниця між товарним експортом та імпортом
Баланс послуг	чисті надходження від експорту та імпорту послуг
Ціна <i>fob</i>	оцінюється товарний експорт
Ціна <i>cif</i>	оцінюється товарний імпорт

Визначальна складова рахунку поточних операцій – торговельний баланс, тобто сальдо обсягів експорту та імпорту. Характеристику змін сальдо балансу товарів, балансу послуг й у цілому балансу товарів і послуг наведено в табл. 1

Таблиця 1. Динаміка сальдо торговельного балансу

Рік	Баланс товарів, млн дол. США	Баланс послуг, млн дол. США	Баланс товарів та послуг, млн дол. США
2005	- 1 907,9	3 199,7	1 291,8
2006	- 6 670,6	3 786,1	- 2 884,5
2007	- 11 321,9	4 058,3	- 7 263,6
2008	- 18 568,0	5 273,3	- 13 294,7
2009	- 5 737,4	4 424,8	- 1 312,6

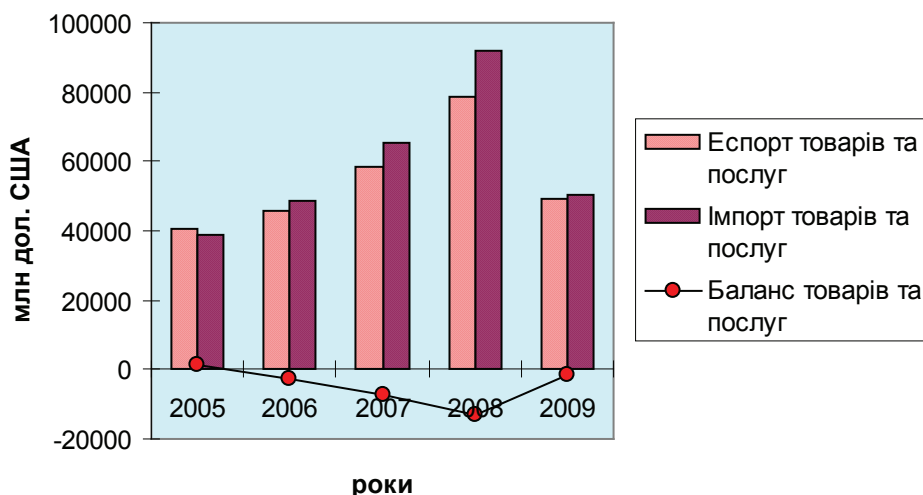

Рис. 1. Динаміка балансу товарів та послуг

Як видно з даних табл. 1, у 2005 р. сальдо балансу товарів та послуг було активне (перевищення експорту над імпортом), а починаючи з 2006 р. – пасивне. Слід зазначити, що баланс товарів за період 2005–2009 рр. – від’ємний, а послуг – додатний. В Україні в 2009 р. негативне сальдо зовнішньої торгівлі товарами і послугами зменшилося в 10 разів.

Позитивний торговельний баланс свідчить про попит товарів певної вона на міжнародному ринку, а також про те, що країна не споживає всього того, що виробляє. Негативний торговельний баланс означає, що країна, крім власних товарів, споживає й іноземні.

Динаміку експортно-імпортних операцій з товарами показано на рис. 1.

З’ясовано, що за період 2005–2008 рр., незважаючи на постійне зростання як експорту, так і імпорту (рис. 1), спостерігалась тенденція до збільшення від’ємного сальдо експорту-імпорту товарів та послуг. У період кризи відбулось скорочення кількості експортно-імпортних операцій, і від’ємне сальдо балансу товарів та послуг зменшилось і становило 1312,6 млн дол. США.

Незбалансованість зовнішньоторговельних потоків товарів і послуг порушує рівновагу платіжного балансу України, а це, своєю чергою, значно впливає на всю систему економічних відносин. Незбалансованість зовнішньої торгівлі – наслідок погіршення торговельних відносин із партнерами й умов торгівлі, залежності національної економіки та її окремих секторів від імпорту, нездатності країни конкурувати на світовому ринку [2].

У міжнародній практиці зовнішньоторговельні операції між країнами-контрагентами групуються:

- за видами (торгівля товарами, послугами);

- за групами товарів (машини, устаткування, мінеральні продукти тощо) і видами послуг (транспортні, туристичні тощо);

- за ступенем переробки товару – готові виробни, напівфабрикати, сировина;

- за видом товарообмінних операцій – зустрічні закупки, бартер, операції з давальницькою сировиною;

- за територіальною ознакою (Європа, Азія, Америка, Африка) або організаційною (країни ЄС, НАФТА, ОПЕК).

Групування слугують основою аналізу структури та структурних зрушень зовнішньоторговельних потоків. Найвагоміші товарні позиції в структурі експорту вказують на його галузеву спеціалізацію, а частки окремих груп за ступенем переробки товарів характеризують виробничо-технологічну спрямованість експорту. Зокрема, це: частка сировини у загальному обсязі експорту, частка готових виробів у загальному обсязі імпорту, співвідношення експорту (імпорту) промислових виробів і продукції АПК тощо.

Для забезпечення потреб митних органів, статистичних служб, комп'ютеризації зовнішньоторговельних операцій, а також проведення статистико-економічного аналізу зовнішньої

Таблиця 2. Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2006–2009 рр.

Основні групи товарів	Частка групи у загальному обсязі, %			
	Експорт		Імпорт	
	2006 р.	2009 р.	2006 р.	2009 р.
Всього за групами товарів	100,0	100,0	100,0	100,0
Продукція агропромислового комплексу та харчової промисловості	12,2	24,0	7,0	10,9
Мінеральні продукти	10,1	9,8	30,0	34,5
Продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості	8,8	6,3	8,6	11,7
Недорогоцінні метали та вироби з них	42,8	32,3	7,4	5,9
Механічне обладнання, машини та механізми	8,7	12,6	17,5	13,8
Транспортні засоби	5,4	4,0	11,4	4,8
Інші групи	12,0	11,0	18,1	18,4

Аналіз динаміки експорту та імпорту товарів та їх структурних зрушень у 2006–2009 рр. (згідно з УКТЗЕД) показує, що домінуюча товарна група експорту – недорогоцінні метали та вироби з них. Так, у 2006 р. питома її вага в загальному обсязі експорту становила 42,8 %, а у 2009 р. – 32,3 %, отже, їх частка за даний період зменшилась на 10,5 пункту. В українському експорті переважають напівсировинні товари, а частка таких товарних груп, як механічне обладнання, машини, механізми та транспортні засоби, у 2009 р. становила 16,6 %, що лише на 2,5 пункту більше, ніж у 2006 р.

Найбільшою часткою товарного імпорту залишаються мінеральні продукти (34,5 %), при цьому спостерігається тенденція до її збільшення. Питома вага цієї групи у загальному обсязі

торгівлі було розроблено Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД). Вона узгоджується з найдетальнішою класифікацією у світі – Гармонізованою системою опису та кодування товарів (*Harmonized Commodity and Coding System – HS*) [3].

HS – це міжнародні правила класифікації товарів, що мають обіг у світовій торгівлі, детальний опис класифікаційних угруповань. Усе це дає змогу митним службам різних країн однозначно класифікувати товари зовнішньої торгівлі.

Європейський союз на основі HS створив комбіновану номенклатуру (*Combined Nomenclature – CN*). Усі товари, що мають обіг у міжнародній торгівлі, за CN ідентифікуються восьмизначним кодом. Українська класифікація зовнішньоекономічної діяльності базується на CN і деталізована на національному рівні до 10 знаків. Створена система кодування дуже зручна для одержання, передачі та обробки інформації про товари, що класифікуються в УКТЗЕД.

На основі відповідних угруповань класифікації аналізується статистична інформація про товарну структуру зовнішньої торгівлі (табл. 2).

імпорту за період, що аналізується (2006–2009 рр.), зросла на 4,5 пункту. Слід зазначити, що частка імпорту механічного обладнання, машин та механізмів у 2009 р. (порівняно з 2006 р.) зменшилась на 3,7 пункту і становила 13,8 %, а групи транспортні засоби, відповідно, на 6,6 пункту і досягла 4,8 % у загальному обсязі імпорту.

Завдяки впровадженню Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності здійснюється більш точний опис товарів, а це не тільки полегшує процес їх фіксації під час митного контролю та дає змогу враховувати рух товарних потоків через національні кордони, а й проводити порівняльний аналіз експортно-імпортних операцій різних країн світу.

1. Галицька Е. В. Фінансова статистика : [навч. посібник] / Е. В. Галицька, Н. В. Ковтун. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. – 236 с.
2. Єрін Д. Л. Статистичні індикатори збалансованості зовнішньої торгівлі / Д. Л. Єрін // Проблеми статистики. Зб. наук. пр. – К. : НДІ статистики Держкомстату України. – 2002. – Вип. 4. – С. 194–200.
3. Парфенцева Н. Міжнародні статистичні класифікації в Україні. Впровадження й використання / Н. Парфенцева. – К. : Основи, 2000. – 351 с.
4. Офіційний сайт Держкомстату України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт НБУ – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

A. Kosyak

ANALYSIS OF FOREIGN TRADE ACTIVITY IN UKRAINE

The article presents the results of analysis of export-import operations in Ukraine. Be based on Ukrainian Commodity Classification for Foreign Economic Activity the structure and structural changes in the nomenclature of foreign trade have been evaluated.

Keywords: foreign trade activity, balance of payments, export-import transactions, trade balance, balance of goods, balance of services, classification, nomenclature.

УДК 336

Крикун О. В.

ВПЛИВ НОВОГО ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ НА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Визначено вплив Податкового кодексу на подальший розвиток малого підприємництва в Україні та показано важливість стимулювання розвитку малого бізнесу.

Ключові слова: Податковий кодекс, малий бізнес, СМП, пільгова ставка, фізособа, юрособа, спрощена система оподаткування.

У грудні 2010 року Верховною Радою України затверджено Податковий кодекс. Прийняття цього документа, з одного боку, стало ще одним кроком до впорядкування системи законодавства; з іншого – змінилися правила регулювання системи оподаткування, а відтак, і вплив держави на бізнес. Дуже важливим питанням, що постало сьогодні, є оподаткування малого бізнесу в Україні. Із прийняттям Податкового кодексу діяльність суб'єктів малого підприємництва (СМП) також регулюється по-новому. Це стосується як ставки податку, форми подання звітності, так і взаємовідносин з іншими формами бізнесу. Тож, основною проблемою сьогодні в рамках запропонованої теми є розуміння умов, в яких буде діяти малий бізнес в Україні в результаті прийняття Податкового кодексу.

Розвиткові малого бізнесу, його фінансуванню і оподаткуванню присвячено багато досліджень,

зокрема, таких закордонних учених, як Р. Кантільон, С. Сісмонді, А. Сміт, Дж. Міль, А. Маршал, Ж.-Б. Сей та інших, серед вітчизняних – це Л. Д. Буряк, З. С. Варналій, Я. О. Береський, В. К. Збарський, О. Василюк, В. Вишневецького, А. Крисоватий; питання оподаткування, зокрема і малого бізнесу, розглянено у працях В. Гейця, А. Даниленка, Ю. Іванова, О. Кириленко, І. Лютого, І. Луніна, П. Мельника, Ц. Огня, А. Поддєрьогіна, В. Федосова, С. Юрія, Д. Книша, І. С. Кузнецова, В. І. Ляшенко. Приділено багато уваги фінансовому менеджменту підприємства. О. М. Біломісний та М. О. Савельєва з-поміж проблем розвитку малого бізнесу в Україні виділяють складну систему оподаткування, «тінізацію» економіки при використанні єдиного податку. Дослідження нового Податкового кодексу нещодавно було проведено аудиторською компанією Ernst&Young.